

VANN FOR 40 ÅR SIDEN

Vannforsyning og avløpsforhold i Bergenshalvøya

Av John Mikal Raaheim

John Mikal Raaheim er spesialrådgiver i Tekna og redaktør for VANN

VANN på nett

Som medlem av Vannforeningen kan du søke etter og skrive ut artikler fra tidligere årganger av VANN helt tilbake til de første utgivelsene i 1966. Tjenesten er tilgjengelig via foreningens nettside www.vannforeningen.no.

VANNs over førti årganger inneholder et omfattende erfaringsmateriale fra fagområder medlemmene arbeider med. Her følger et lite tilbakeblikk på 1969. I VANN nr. 1 fra 1969 var man spesielt opptatt av Bergenshalvøya.

Kamp mot kvikksølvforgiftning

Først en kort rapport fra 1969 utenfor Vannforeningen og VANN.

Naturvernforbundets ungdomsorganisasjon, NU, startet tidlig på året en landsomfattende kampanje mot forurensning. Bakgrunnen var meldinger

om at fisk fra mange vassdrag og kystområder var kvikksølvforgiftet. NU ville registrere forurensninger over hele landet. Overingeniør Bjørn Bergmann Paulsen i Vassdragsvesenet kunne i sakens anledning fortelle at mange bedrifter ikke ga oppgaver over hva de slapp ut av forurensende stoffer. Av den enkle grunn at de ikke visste hva de slapp ut. Og, fortsatte overingeniøren, dersom alle bedriftene skulle søke utslippstillatelse, slik de egentlig er pålagt, så ville man ikke være i stand til å behandle søknadene.

Ellers var 1969 et av de årene det norske Melodi Grand Prix-bidraget kom på siste plass i konkurransen. Årets bidrag fra Norge var Arne Bendixens "Oj, oj, oj så gla jeg skal bli", som i finalen i Madrid ble sunget av Kirsti Sparboe. I Norge, derimot, ble melodien svært populær.

Vannforvaltningen må styrkes

Lederen i VANN nr. 1 for 1969 viser

til en forurensningsepisode i Glommavassdraget som i noen dager ødela drikkevannet for flere tusen personer i Østfold. I lederen reiser man spørsmål om myndighetenes saksbehandling av utslipp og om kontroll av disse. De samme spørsmålene reises når det gjelder vannforsyning og kontroll med drikkevannskvalitet. Hva med lovverket?

Lovverket var på denne tiden fortsatt Vassdragsloven av 1940 og "Forskrifter om drikkevann m.m. og vannforsyningsanlegg" av 1951. Myndighetene var Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen og Statens Institutt for Folkehelse med henholdsvis seks og to saksbehandlere. Lederen konkluderte med at forholdene ikke var tilfredsstillende.

Korteste vei til sjøen ganger 70 i Bergen

De fleste artiklene i VANN nr. 1 for 2009 er viet forholdene på Bergenshalvøya. Vannverkssjef Oddvin Fonn ga en oversikt over vannforsyning og avløpsforhold bl.a. i Bergen by. Bergen fikk i 1969 sitt drikkevann fra fem forskjellige vannverk. De eldre bydelene fikk vann fra områdene øst for byen, blant annet fra magasinet i Svartediket, landets eldste moderne vannverk, etablert i 1855. Vannet her ble i 1969 silt og kløret og ført ut i ledningsnett. For den nye bydelen i Fyllingsdalen hadde man bygget nytt vannverk. Her ble vannet filtrert gjennom trykkfilter, tilsatt klor og pumpet opp til et magasin og fordelt derfra.

I de eldre deler av Bergen var så

godt som alle eiendommer tilknyttet offentlig kloakk lagt som fellessystem etter prinsippet "korteste vei til sjøen". Dette ga Bergen i 1969 ca 70 større eller mindre kloakkutløp spredt langs hele sjølinjen. Ifølge Fonn ledet en del av disse kloakken ut i avstengte og trange sjøområder. Avskjærende kloakktunneler på begge sider av byen var en av løsningene man så for seg på lengre sikt.

Renholdssjef Ola Segadal presenterte renovasjonsforholdene i Bergen. I Bergen ble det alt i 1960 etablert et komposteringsanlegg. Etter de opprinnelige planer skulle det også bygges et forbrenningsanlegg, men dette var ikke etablert i 1969. Segadal drøfter problemstillinger rundt fyllinger, som man uansett må ha, og konkluderer med at etablering av slike er problematisk. Løsningen for Bergen må bli et høyverdig forbrenningsanlegg slik at de brukbare fyllingsplassene kan vare lenger.

Skeptisk til "hyttebyer"

VANN nr. 1 for 1969 innholder også en uttalelse fra Vannforeningen til innstillingen om ny fjellplanlov. "Etablering av "hyttebyer" bør kun oppmuntres der forholdene teknisk og kommunikasjonsmessig er hensiktsmessige for løsning av de sanitære problemer, herunder også renovasjon". Foreningen "påpeker" at relativt spredt hyttebebyggelse, basert på anvendelse av enkle priveter, ofte kan være å foretrekke.

Foreningen hadde også uttalt seg om innstillingen til ny lov om naturvern. Her var foreningen spesielt fornøyd med lovforslagets § 10 som

åpnet for fredning av vassdrag uavhengig av andre fredningshensyn.

Flytter akademikerne til utlandet?

Noen var bekymret for det i 1969. Ikke i VANN, men for øvrig. Så mange som 14 % av ingeniørene utdannet ved NTH hadde funnet seg arbeid i utlandet. I tillegg kom mange som hadde sin utdanning fra utenlandske universiteter og som fortsatte sin karriere ute. I alt var 3000 nordmenn med universitets- og høyskoleutdanning i arbeid utenlands. Det var god bruk for dem hjemme, mente man i 1969.

Stortinget ga i 1969 sitt bidrag til at det skulle bli flere av nordmenn med universitets- og høyskoleutdanning og at flere etter hvert også skulle bli hjemme. I juni 1969 ga stortinget klarsignal for prøvedrift med distriktshøyskoler i Kristiansand, Møre og Romsdal og Stavanger. Man regnet med 1800 studenter ved disse skolene allerede i 1973. Senere ble det stadig flere, også flere universiteter, vet vi i dag.

Kilder

Berntsen, Bredo. Naturvernets historie i Norge. Grøndahl & søn forlag A.S. 1977

Bjørnsen, Bjørn. Norge etter 1945. J.W. Cappelen Forlag 1975.

Fonn, Oddvin. "Bergensdistriktet. Vannforsyning og avløpsforhold". VANN nr. 1 1969.

Johansen, Tor Arne. Det viktige vannet. Norsk vann- og avløps-historie. Interconsult ASA 2004.

Segadal, Ola. "Renovasjonsforhold i Bergensdistriktet. Problemer i forbindelse med forurensning av vann". VANN nr. 1 1969.

"Uttalelser fra NFVV til innstilling om ny fjellplanlov og innstilling om ny lov om naturvern". VANN nr. 1 1969.

Hvem Hva Hvor 1970. Chr. Schibsteds Forlag, Oslo 1969